

COOPERAREA TRANSFRONTALIERĂ ȘI ROLUL EI ÎN DEZVOLTAREA REGIONALĂ ÎN EUROPA

Oleksandr DIAKONIUK

Universitatea Ștefan cel Mare, Școala Doctorală de Științe Socio-Umane, Domeniul Economie, Suceava, România

*Autorul corespondent: Diakoniuk Oleksandr, alex.dyakonyuk@gmail.com

Rezumat. Creșterea economică durabilă, este unul dintre principalele obiective ale tuturor țărilor din interiorul Uniunii Europene și din afara ei. O modalitate importantă pentru efectuarea acestui obiectiv poate fi considerată cooperarea transfrontalieră. Nevoia de a aborda problemele comune care apar în regiunea transfrontalieră, precum: îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii transfrontaliere, protecția mediului, utilizarea în comun a resurselor de apă, planificarea spațială, necesită realizarea unor acțiuni reciproce și avantajoase în același timp pentru toată părțile. În acest studiu am analizat rolul și locul cooperării transfrontaliere în dezvoltarea regională. Ca metodă de cercetare am ales studiul aprofundat al termenilor de cooperare transfrontalieră, al regiunilor transfrontaliere și al programelor de cooperare transfrontalieră, pentru a observa mai bine punctele tari și punctele slabe ale programelor de cooperare transfrontalieră.

Cuvinte cheie: Cooperare transfrontalieră, dezvoltare regională, creștere economică, frontieră.

Introducere

Articolul are ca scop principal analiza rolului cooperării transfrontaliere în dezvoltarea regională. Importanța temei este legată de faptul că în economia contemporană, cooperarea transfrontalieră este considerată unul dintre cele mai eficiente domenii ale politicii regionale. Îmbunătățirea și aprofundarea cooperării transfrontaliere deschide noi oportunități și rezerve pentru intensificarea activității economice pe teritoriile periferice ale regiunilor, mobilizarea potențialului de resurse naturale și creșterea competitivității.

Majoritatea zonelor de frontieră din țările europene sunt mai puțin dezvoltate decât cele centrale, astfel încât politica regională a Uniunii Europene are ca scop eliminarea disparităților în dezvoltarea regională și îmbunătățirea nivelului de trai al populației pe întregul teritoriu UE.

Principalul obiectiv al dezvoltării cooperării transfrontaliere este nivelarea frontierelor pentru a crea noi oportunități pentru a asigura o creștere economică în regiunile de frontieră.

Cooperarea transfrontalieră este procesul de „stabilire a legăturilor și a relațiilor contractuale în regiunile de frontieră pentru a găsi soluții la problemele comune”. Cooperarea transfrontalieră are scopul de a implica toate grupurile sociale și organismele administrative în crearea unei strategii de dezvoltare economică și socială [3].

Metodologia cercetării

Pentru a aborda obiectivele studiului, a fost necesară o sinteză de materiale considerabile. Aceasta a inclus articole și rapoarte care descriu definițiile legate de conținutul cooperării transfrontaliere. Analizând literatura de specializare, am menționat câteva definiții ale diferitor autori.

Cooperarea transfrontalieră generează un nivel ridicat de interacțiune între țările vecine, ceea ce duce la crearea unui spațiu regional mai sigur și mai previzibil [8].

Cooperarea transfrontalieră poate fi definită ca „orice tip de acțiune concertată între instituțiile publice și /sau private ale regiunilor de frontieră din două (sau mai multe) state” [5].

La baza cooperării transfrontaliere stă procesul de stabilire a legăturilor și a relațiilor contractuale în zonele de frontieră pentru a găsi soluții la probleme comune și identice, iar „filozofia cooperării transfrontaliere” este aceea că două regiuni de frontieră adiacente cooperează în elaborarea planurilor și a priorităților de dezvoltare împreună, decât să lucreze separat și apoi să ajungă la un comun acord cu privire la planurile de dezvoltare economică. Cooperarea

transfrontalieră constă în faptul că implică toate grupurile sociale și organismele administrative pentru creșterea economică [1].

Convenția de la Madrid definește cooperarea transfrontalieră ca „orice acțiune comună care vizează consolidarea și aprofundarea relațiilor de bună vecinătate între comunitățile teritoriale sau autoritățile aflate sub jurisdicția a două sau mai multe părți contractante și încheierea oricăror acorduri necesare în acest scop” [4].

Există patru niveluri de implementare a cooperării transfrontaliere:

- la nivel internațional: se implementează politica de interese europene comune, se realizează coordonarea politicilor regionale naționale pentru dezvoltarea echilibrată a spațiului european;
- la nivel de stat: se dezvoltă o politică națională pentru dezvoltarea cooperării transfrontaliere și interesele naționale sunt armonizate cu cele europene, precum și armonizarea obiectivelor naționale și regionale;
- la nivel regional: politica regională de cooperare transfrontalieră este implementată ținând seama de interesele statului și ale autorităților locale, se realizează coordonarea acțiunilor între regiunile țărilor vecine;
- la nivel local: coordonarea planurilor de dezvoltare a guvernului local se realizează cu o atenție semnificativă la interesele regionale și naționale, există o cooperare concretă între subiecții zonelor de frontieră.

Cooperarea transfrontalieră a devenit un factor care promovează egalitatea socială și este un instrument pentru dezvoltarea tuturor activităților ale autorităților de frontieră locale și regionale din și astăzi este introdusă în diferite aspecte ale vieții de zi cu zi din Europa [7].

Cooperarea transfrontalieră este un domeniu specific de activități internaționale economice, politice, de mediu, culturale, educaționale și alte activități internaționale desfășurate la nivel regional, care, acoperind toate formele generale, au următoarele caracteristici: - prezența frontierei și necesitatea amenajării acesteia, utilizarea în comun a resurselor naturale și găsirea soluției comune pentru eliminarea problemelor de securitate a mediului, comunicarea reciprocă mai largă a populațiilor vecine și legăturile personale, și nu în ultimul rând se pune accentul mult mai mare pe infrastructură (drumuri, sectorul serviciilor, infrastructura rutieră) [6].

Rezultate

Cooperarea transfrontalieră are ca scop depășirea aspectelor negative ale existenței frontierelor și a consecințelor care au apărut în zonele de frontieră din cauza amplasării lor la periferia națională a statelor și are ca obiectiv principal îmbunătățirea condițiilor de trai. Printre principalele obiective ale unei astfel de cooperări se numără: eliminarea barierelor politice și administrative între statele vecine; crearea infrastructurii economice, sociale și culturale, cu condiția creării unor organisme comune, entități economice, centre de cercetare, etc.

Locul cooperării transfrontaliere în dezvoltarea regională este determinat de capacitatea sa de a mobiliza și de a folosi eficient potențialul existent al regiunilor și teritoriilor de frontieră, precum și de combinarea potențialului regiunilor și teritoriilor de frontieră din două sau mai multe țări cu frontiere comune pentru a spori dezvoltarea economică în regiunile transfrontaliere.

Cooperarea transfrontalieră deține un rol important în dezvoltarea regională și din motiv că permite creșterea competitivității regiunii.

Creșterea competitivității poate fi privită ca o oportunitate. Ea poate fi mijlocul prin care se elimina disparitățile interregionale în creștere.

Competitivitatea regiunii poate fi interpretată ca fiind capacitatea autorităților regionale de a crea condiții pentru îmbunătățirea calității vieții, care include creșterea producției industriale și agricole, a serviciilor furnizate, a crea noi locuri de muncă, creșterea veniturilor, crearea condițiilor de viață (ecologie, acces la educație, sănătate) [2].

Pentru a vedea mai bine rolul și locul cooperării transfrontaliere, am realizat analiza SWOT al dezvoltării regionale în contextul cooperării transfrontaliere.

În tabelul 1 sunt prezentate rezultatele acestei analize.

Analiza SWOT al dezvoltării regionale în contextul cooperării transfrontaliere

<i>Puncte tari</i>	<i>Puncte slabe</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Regiunile de frontieră dispun de un potențial de resurse naturale și culturale mari; • Regiunile de frontieră sunt atractive ca centre istorice și culturale; • Au un potențial științific și creativ ridicat; • Competitivitate pe piața muncii ridicată. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unui sistem de calitate care să asigure economia reativă la nivel de stat și regional; • Lipsa interesului social în dezvoltarea pieței interne a bunurilor și serviciilor; • Dezvoltarea insuficientă a industriei serviciilor inovatoare și creative, utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare la un nivel scăzut; • Conștientizarea insuficientă a posibilităților economiei creative; • Utilizarea insuficientă a avantajelor istorice, culturale și naturale existente ale regiunilor în domeniul turismului.
<i>Oportunități</i>	<i>Amenințări</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Reorientarea economiei regionale, către consolidarea atractivității acesteia pentru investitori; • Îmbunătățirea calității vieții în regiune; • Construirea unei societăți civile; • Intensificarea dezvoltării antreprenoriatului creativ; • Creșterea intensității cercetării și cooperării educaționale; • Îmbunătățirea cooperării în domeniul cultural și al turismului; • Creșterea nivelului de mobilitate culturală a populației. 	<ul style="list-style-type: none"> • Scăderea continua a forțelor de muncă calificate din regiune, din cauza migrării tinerilor din zonele de frontieră; • Instabilitatea și lipsa transparenței legislației care afectează situația economică, atragerea investițiilor străine și dezvoltarea cooperării transfrontaliere; • Diferențe semnificative în finanțarea programelor de mediu pe diferite părți ale frontiere.

Sursa: Prelucrare proprie

În urma efectuării analizei SWOT, putem spune că majoritatea regiunilor de frontieră, în ciuda potențialului bogat de resurse naturale, a locației geografice favorabile și a potențialului uman semnificativ, rămân regiuni cu un nivel scăzut de inovație și dezvoltare economică. Drept urmare, nivelul de calitate a vieții populației din aceste regiuni, rămâne scăzută în comparație cu regiunile mai dezvoltate, ceea ce conduce la migrația forței de muncă, iar potențialul de creativitate scade. Politica guvernamentală inadecvată pentru a sprijini dezvoltarea regională a economiei reduce eficiența industriilor. În plus, lipsa de interes a populației și a structurilor de afaceri pentru bunurile industriilor interne și popularizarea produselor străine nu permite formarea unei concurențe decente pe piața bunurilor și serviciilor.

Acțiunile comune ale entităților de cooperare transfrontalieră trebuie să vizeze dezvoltarea antreprenoriatului, creșterea potențialului tehnologiei informației, sprijinirea cercetării în afaceri, extinderea culturii activităților și piețelor comune, schimbul activ de experiență cu privire la implementarea practică a modelelor economice în regiune. În acest aspect, trebuie acordată o atenție semnificativă dezvoltării culturii de afaceri, intensificând dezvoltarea industriilor, distrugerii barierelor administrative în calea dezvoltării antreprenoriatului. Dezvoltarea și stabilirea cooperării între institutele științifice, statul și afacerile vor deveni o garanție a succesului realizării unei politici de dezvoltare a economiei.

Concluzii

Rezultatele cercetării arată că, datorită cooperării transfrontaliere putem ajunge la un progres economic și social, crește competitivitatea în regiunile de frontieră, schimbul de informații duce la creșterea productivității în sectorul economic, se pot crea strategii de dezvoltare durabilă mai eficiente.

În general, cooperarea transfrontalieră din Uniunea Europeană și statele terțe se realizează prin anumite programe de cooperare. Aceste programe permit în mare parte efectuarea creșterii economice durabile al țărilor participante.

Pentru implementarea cu succes a unor programe de cooperare transfrontalieră, este necesară crearea unui mediu favorabil care presupune:

- existența unei infrastructuri de comunicații de mare viteză, cum ar fi aeroporturi, rețele de autostrăzi, acces la internet de mare viteză etc., care va facilita mobilitatea persoanelor și a mărfurilor;
- disponibilitatea resurselor specifice care disting aceste regiuni și constituie diferența lor; astfel de factori pot fi apariția întreprinderilor transnaționale care au un brand de prestigiu, a cărei locație atrage alte firme și provoacă un efect cumulativ; concentrarea unor astfel de întreprinderi dezvoltă o anumită cultură industrială, crește calificarea angajaților, calitatea produselor, promovează cooperarea, activează mecanisme de instruire. Un element semnificativ aici este poziția firmelor transnaționale și gradul de teritorializare a acestora, deoarece aceste firme pot facilita foarte mult intrarea întreprinderilor locale în rețelele globale;
- prezența unui număr de instituții și organizații angajate în furnizarea de servicii în sfera internațională, aceasta se referă la activitățile întreprinderilor cu caracter de export-import, activitățile diferitelor centre de formare în domeniul dezvoltării și managementului internațional;
- existența organizațiilor publice și private care facilitează comerțul internațional, precum cluburile exportatorilor, serviciile internaționale ale camerelor de comerț și industrie etc.

În condițiile dezvoltării regionale, direcțiile importante ale aprofundării cooperării transfrontaliere trebui să fie stimularea noilor forme de afaceri, activarea potențialului investițional, crearea de noi locuri de muncă, formarea de infrastructuri de înaltă calitate și îmbunătățirea calității vieții. O atenție considerabilă trebuie acordată formării parcurilor tehnologice, introducerii de noi tehnologii, etc.

Referințe

Rapoarte:

1. Cross-border Collaboration and Portfolio Management of Research Infrastructures, 2017, disponibil online la adresa https://www.scienceurope.org/media/ptllv4b/se_ws_report_research_infrastructures_cbc.pdf
2. Cross-border economic development, Practical guide, 2015, disponibil online la adresa, http://www.espacestransfrontaliers.org/fileadmin/user_upload/documents/Documents_MOT/Etudes_Publications_MOT/GUIDE_PRACTIQUE_DEV_ECO_EN.pdf
3. Iordan Gheorghe Bărbulescu (coordonator) Mircea Brie Nicolae Toderaș, Cooperarea transfrontalieră între România și Ucraina, respectiv între România și Republica Moldova. oportunități și provocări în perioada 2014-2020, disponibil online la adresa http://zbw.eu/econis-archiv/bitstream/11159/127/1/St%202_Cooperarea%20transfrontaliera_final_0.pdf
4. Official Journal of the European Union, 2012, disponibil online la adresa <https://eur-lex.europa.eu/>

Articole:

5. Andrea Noferini, Matteo Berzi, Francesco Camonita & Antoni Durà (2019): Cross-border cooperation in the EU: Euroregions amid multilevel governance and reterritorialization, *European Planning Studies*, DOI: 10.1080/09654313.2019.1623973.
6. Birte Nienaber & Christian Wille (2019): Cross-border cooperation in Europe: a relational perspective, *European Planning Studies*, DOI: 10.1080/09654313.2019.1623971
7. Eduardo Medeiros (2020) Delimiting cross-border areas for policy implementation: a multi-factor proposal, *European Planning Studies*, 28:1, 125-145, DOI: 10.1080/09654313.2019.1687654
8. Ilie Rădoi (2020): European Capital of Culture, Urban Tourism and CrossBorder Cooperation Between Romania and Serbia, DOI: 10.1080/19448953.2020.1778881